

Høringsuttalelse

Relatert til forslag til endringer i byggteknisk forskrift (TEK17) §§ 7-2 og 7-4.

Går til:

Direktoratet for byggkvalitet (DiBK)

Innledning

SINTEF og NTNU ønsker med dette og gi innspill til de foreslåtte endringene som gjelder TEK17 §§ 7-2 Sikkerhet mot flom og § 7-4 Sikkerhet mot skred. Unntak for flodbølge som skyldes fjellskred.

Vi ønsker å gi noen korte punktvisse refleksjoner knyttet til elementer i høringsdokumentet og endringene som er foreslått.

Generelt

Vi leser at de foreslåtte endringene inngår i et pågående arbeid med å gjennomgå kravene til sikkerhet mot naturfarer i plan- og bygningsloven og TEK17, og at det er en intensjon om å gjøre regelverket enklere å forstå og oppdatert til ny kunnskap.

Beslutningsnivå

Vi leser endringene (indirekte) som et ønske om å overføre beslutningsmakt til kommunen. Fagmyndigheter kan komme med innspill til en kommuneplan, men det er de lokale politikerne som bestemmer om de vil høre på fagmyndighetene eller ikke. Vi er derfor urolige for at endringen medfører ulik behandling i ulike kommuner. Vi er også bekymret for at kommunen vil legge større vekt på kortsiktige og lokale interesser, på bekostning av generell samfunnssikkerhet.

Betydningen av risikovurderinger

Det heter i høringsdokumentet at «Målet er å få på plass regler for sikkerhet mot naturfarer som både tar hensyn til ny kunnskap, og som er mer risikobaserte». Kravet om risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS-analyser) er et av de tydeligste kravene fra statlig hold som påvirker naturfare/klimatilpasning, både etter plan- og bygningsloven og sivilbeskyttelsesloven, men mange kommuner henger etter i utvikling av disse. Plan- og bygningsloven setter et klart krav til gjennomføring av ROS-analyse og innarbeiding av hensyn i kommuneplan og øvrige kommunale virkemidler. Bestemmelsen er rettet mot å forhindre at det skapes særlig risiko gjennom arealdisponeringen, og gjelder både den sektorovergripende samfunnsplanleggingen og spesifikt for arealplanleggingen.

Analysene settes ofte bort til konsulenter i privat sektor, og får dermed små ringvirkninger (lærdom) i kommunen, og den lokale kunnskapen kan mangle. Private aktører står for 80 % av utbyggingsplanene i Norge¹, og kommunenes rolle blir dermed mer reaktiv enn proaktiv.

Byggesaksbehandling og kompetanse i kommunene

Byggesaker blir stadig mer komplekse, med ulike krav som skal vektas og ivaretas. Flere kommuner sliter allerede med ordinær behandling av byggesaker, de mangler ressurser og kompetanse til å avdekke feil og følge opp ulovligheter ved ordinære byggt tekniske forhold. En gjennomgang av høringsuttalelsene til forslaget til «NOU 2022:3 På trygg grunn» viser en bred enighet om at det er manglende ressurser og kompetanse i kommunene. Vi mener det er betimelig å stille spørsmålet om alle kommuner er i stand til – og vil kunne bli i stand til – å innfri sine oppgaver når det gjelder håndtering av blant annet vurdering av risiko, føre tilsyn og gjøre gode nok innkjøp.

Nytte-kostnadsanalyser

Det vises til nytte-kostnadsanalyser, som beslutningsgrunnlag for utbygging i kommuner. Våre erfaringer er at kommuner i svært liten grad gjennomfører nytte-kostnadsvurderinger. Videre tas klimarisikofaktorer, indirekte virkninger og ikke-markedeffekter sjeldent inn i slike analyser, noe som bidrar til å svekke beslutningsgrunnlaget.

Klimaendringer

Dersom det ikke er definert en faresone for et mulig utbyggingsområde, skal det gjøres en farevurdering. Dette skal gjøres på bakgrunn av historiske data. Vi mener at også framtidsscenarioer må inn i en slik farevurdering. Klimapåslag er etablerte mål på klimaendringene.

Nullvisjonen til Gjerdrumsutvalget

Gjerdrumutvalget foreslår nulltoleranse for omkomne i skredulykker. Selv om vi mener dette er et urealistisk mål, vil vi påpeke at forslaget til endringer i TEK17 synes å være i strid med tilgrensende lovutvikling og politiske føringer.

Lovverk må harmoneres

Høringsnotatet viser til lovbestemmer som er foreslått endret (eksempelvis naturskadeloven og naturskadeforsikringsloven). Vi foreslår at endringer i TEK17 harmoneres med tilstøtende lovverk.

Fortetting

Fortetting er ikke ensidig positivt, spesielt med tanke på overvannsrisiko. Dette bør tas hensyn til i utbyggingsplanlegging.

Lener oss på ordninger for redning og beredskap

Høringsnotatet synes å legge vekt på eksisterende ordninger for redning og beredskap og erstatningsordninger. Vi mener at forebygging og føre-var-prinsippet bør sterkere frem.

Uheldig utelatelse

I endringsforslaget til ny § 7-2 legges noe av veiledningsteksten inn i forskriften: "Byggverk hvor konsekvensen av flom er særlig stor ..." endres til "Byggverk som er avgjørende for nasjonal og regional beredskap og krisehåndtering ..." I utgangspunktet er det bra med en mer konkret forskrift. Men realiteten er at bestemmelsen omfatter færre bygningstyper, idet veiledningens "Kravet gjelder videre byggverk for virksomheter som omfattes av storulykkesforskriften (virksomheter med anlegg der det framstilles, brukes, håndteres eller lagres farlige stoffer)" utelates.

¹ Klaussen, J. E., Saglie, I.-L., Stokke, K.-B., & Winsvold, M. (2015). Planning for climate change adaptation in urban areas. I K. O'Brien & E. Selbo (Red.), The adaptive challenge of climate change (s. 63-80). New York: Cambridge university press.

Våre innspill bygger blant annet på arbeider og resultater fra forskning og innovasjon i *SFI Klima 2050 Risk reduction through climate adaptation of buildings and infrastructure*, der vi har jobbet med ulike aspekter rundt naturfare, klimatilpasning og klimarisiko fra 2015.

Trondheim/Oslo, 13. januar 2023

Anders Kirkhus, Senior rådgiver ved SINTEF (sign)

Eli Sandberg, Forsker ved SINTEF (sign.)

Tore Kvande, Professor ved NTNU (sign.)

Edvard Sivertsen, Seniorforsker ved SINTEF (sign.)

Berit Time, Sjefforsker ved SINTEF (sign.)